

SUMMARY

Bespalova Oksana. Pedagogical conditions of training of future physical therapy and ergotherapy specialists for implementation of physical and health technologies.

The purpose of the article is theoretical substantiation of pedagogical conditions of training future specialists in physical therapy and ergotherapy for introduction of physical culture and health technologies in professional activity.

Methods of research: analysis of scientific sources, generalization of research results of separate authors.

Conclusion and perspectives of further research. The process of forming readiness of the future specialists in physical therapy and ergotherapy to implement physical culture and health technologies will be effective under the following pedagogical conditions: modernization of the content of professional training of the future specialists in physical therapy and ergotherapy through introduction of practically oriented technologies for organization of physical culture and health technologies; creation of the appropriate educational and developmental environment for the future specialists in physical therapy and ergotherapy; creation of a stable positive motivation for mastering modern fitness-recreational technologies and value attitude towards activities aimed at restoring human health. In the future, we plan to test practically the influence of certain pedagogical conditions on the formation of methodological readiness for the use of physical culture and health technologies.

Key words: condition, pedagogical condition, professional training, physical therapy, ergotherapy, physical rehabilitation, readiness, physical culture and health technologies, education, content of education, methodological approaches, educational environment.

УДК 376-056.3:797.2

Яна Коштур

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0003-4548-040X

DOI 10.24139/2312-5993/2018.05/398-408

КОРЕКЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЗАНЯТЬ ПЛАВАННЯМ ІЗ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИМИ ПІДЛІТКАМИ

У статті визначено науково-педагогічне підґрунтя корекції психофізичного розвитку розумово відсталих дітей. Підтверджено думку про необхідність впливу на психофізичну сферу дітей із вадами розумового розвитку в умовах корекційно спрямованих занять з плавання. Визначено специфіку впливу корекційної роботи на дітей із інтелектуальною недостатністю. Доведено, що корекційні заняття плавання є засобом фізичного розвитку, корекції та компенсації наявних психофізичних порушень у розумово відсталих дітей. Охарактеризовано особливості організації навчально-виховного процесу дітей із вадами розумового розвитку. Актуальним є вивчення інших проблем корекції психофізичного розвитку розумово відсталих підлітків.

Ключові слова: розумова відсталість, підлітки, плавання, корекційні заняття, психофізичний розвиток.

Постановка проблеми. Спеціальні дослідження, проведені в Україні в останні роки, сприяють подоланню стереотипів у розумінні проблем навчання й виховання дітей із особливостями психофізичного розвитку.

Існуючий у нинішній час установлений режим дня не забезпечує виконання дітьми з порушенням інтелекту фізіологічно необхідної кількості рухів, а нераціонально організовані фізкультурно-оздоровчі заходи не дають відповідного ефекту у зміцненні їх здоров'я та корекції їх психофізичного стану.

Саме тому виникає необхідність переосмислення концептуальних підходів до корекційно-розвивального процесу дітей із порушеннями в інтелектуальному розвитку та вдосконалення змісту процесу фізичного виховання у спеціальних школах.

Аналіз актуальних досліджень. Удосконаленню методики проведення уроків з фізичної культури в допоміжних школах присвячено чимало наукових праць. Як свідчать результати досліджень, проведених за останні роки [5–8, 11] і досвід діяльності спеціальних шкіл, правильно підібрані засоби й методи фізичного виховання є необхідною передумовою досягнення позитивних змін як у загальному розвитку, так і в корекції певних психофізичних вад у дітей із особливими потребами.

Корекція рухових порушень засобами фізичної культури є обов'язковим і важливим напрямом корекційно-виховної роботи у спеціальних школах, оскільки процес фізичного виховання значною мірою впливає на розвиток особистісних якостей розумово відсталих дітей та на встановлення їхньої пізнавальної діяльності [4, 11].

З метою підвищення оздоровчої й виховної ефективності занять фізичною культурою у спеціальних школах велику увагу заслуговують заняття плаванням, які, на думку деяких науковців, необхідно широко застосовувати в навчальному процесі спеціальних шкіл для розумово відсталих дітей [9, 10].

Плавання чинить позитивний вплив не лише на фізичний розвиток та фізичну підготовленість дітей із розумовою відсталістю, але й на корекцію індивідуальних недоліків та психічний стан, що є дуже значущим для даної категорії дітей [1–3]. Тому характер побудови занять з плавання, оптимізація їх методичного забезпечення в контексті розвивального та корекційного впливів потребують активних наукових пошуків у даному напрямі.

Метою статті є висвітлення впливу корекційно спрямованих занять з плавання на психофізичний розвиток розумово відсталих підлітків.

Методи дослідження: аналіз, синтез, порівняння та узагальнення психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження, педагогічні спостереження, педагогічний експеримент.

Викладення основного матеріалу. На рівні констатувального експерименту нами були виявлені недоліки у фізичному і психічному станах та фізичній підготовленості розумово відсталих підлітків 11–12 років, які мали діагноз олігофренія у ступені дебільності. Виходячи з цього, ми розробили й поклали в основу експериментального навчання

зміст та методику корекційних занять з плавання, що безпосередньо впливали на порушені сторони психофізичного розвитку цих дітей.

Загальна мета корекційних занять з плавання – розвинути, збагатити уявлення про навколишній світ, покращити орієнтацію у просторі та координацію рухів, розвинути й коригувати фізичний розвиток і фізичну підготовленість, а також мислення в розумово відсталих підлітків. Ця мета досягалася на кожному занятті з плавання за допомогою окремих завдань, які входили до розділів запропонованої нами методики.

В основу методики були покладені засоби плавання, які модифіковані з урахуванням недоліків у розвитку розумово відсталих дітей. Робота за розробленою нами методикою ґрунтувалася на загальних психолого-педагогічних принципах: свідомості й активності, індивідуалізації, доступності, наочності, послідовності та систематичності; спеціальних принципах: педагогічного оптимізму, корекційно-компенсаторної спрямованості, диференційованого підходу, оптимальності та варіативності педагогічних впливів.

Основну увагу при проведенні корекційних занять з плавання з розумово відсталими підлітками ми спрямовували на такі сторони психофізичного розвитку: розвиток психічних функцій і пізнавальної діяльності; корекція психомоторної сфери; виховання навичок самообслуговування; етико-естетичне виховання.

Розвиток психічних функцій, зокрема мислення й конструктивної діяльності, передбачав виконання підлітками ігрових вправ із додаванням завдань математичного характеру, зборку деталей конструктора тощо. Це позитивно вплинуло на психічну сферу даної категорії дітей. Створення на заняттях з плавання різноманітних ситуацій давало змогу дітям самостійно аналізувати, порівнювати, узагальнювати, обґрунтовувати обраний спосіб дій.

Розвиток психомоторної сфери передбачав корекцію фізичних якостей (сила, швидкість, спритність, витривалість, гнучкість). Цього ми досягали за допомогою загально-розвивальних вправ на суші та у воді, вправ для освоєння з водою та вивчення спортивних способів плавання, а також ігор у воді і стрибків у воду.

За допомогою систематичних занять плаванням у розумово відсталих підлітків сформувалися основні навички самообслуговування. Вони самостійно навчилися або з незначною допомогою роздягатися, одягатися, перевдягатися у плавальний одяг, користуватися роздягальнями, душовими кабінами, митися, складати речі, сушити волосся, дбати про збереження особистих спортивних речей та засобів плавання.

Етико-естетичне виховання передбачало сприяння вихованню в дітей норм поведінки, формування почуття прекрасного, отриманню задоволення від музичного супроводу заняття у воді.

Зміст методики корекційних занять з плавання з розумово відсталими дітьми середнього шкільного віку розміщено в шести розділах, які поступово ускладнювалися та багаторазово повторювалися. Це: 1) вправи на суші; 2) вправи для освоєння з водним середовищем; 3) вправи для вивчення техніки спортивних способів плавання; 4) стрибки у воду; 5) ігри у воді; 6) вправи з елементами аквааеробіки.

До кожного розділу були дібрані певні вправи, які цілеспрямовано розвивали та коригували психофізичний стан розумово відсталих дітей 11–12 років. При плануванні кожного заняття з плавання ми вводили елементи всіх розділів методики. Заняття з плавання за розробленою нами методикою проходили у формі цікавої для дітей діяльності – гри. Вони проводилися на високому емоційному рівні, під час заняття забезпечувалася зміна видів діяльності, яка була логічною та виправданою, раціонально сполучалися мовні, наочні та практичні методи навчання, індивідуальні, групові і фронтальні форми роботи.

Корекційні заняття з плавання будувалися таким чином, що після досить інтенсивного фізичного навантаження використовувалися заспокійливі ігри у воді. Це давало змогу підтримувати необхідну інтенсивність роботи на занятті, підвищити її ефективність, а також запобігти втомі розумово відсталих підлітків.

Залежно від завдань певного заняття з плавання ми використовували різноманітні вправи, які входили до розділів експериментальної методики.

1. Вправи на суші. До цього розділу відносилися загально-розвивавальні, спеціальні, імітаційні вправи на суші. Основна їх мета полягала у зміцненні, розвиткові й корекції всього опорно-рухового апарату. Вони сприяли зміцненню великих м'язових груп плечового поясу, тулуба, рук і ніг та розвиткові таких фізичних якостей, як спритність, координація рухів, сила й рухливість у суглобах, що необхідно для вдалого оволодіння плавальними рухами.

З урахуванням особливостей психофізичного розвитку розумово відсталих підлітків нами добиралися комплекси вправ, які виконувалися як у русі, так і на місці: різні види ходьби, бігу зі стрибками й рухами рук, нахили, присідання, віджимання, махові і ривкові рухи руками та ногами, вправи на гнучкість тощо.

До комплексу включалися також вправи, які імітують техніку плавання на суші. Вони допомагали створити уяву про форму руху, його координаційну й ритмо-темпову структуру. Сюди відносилися вправи для ознайомлення з рухами ніг, рук, узгодження рухів рук із диханням, загальне узгодження рухів.

2. Вправи для освоєння з водним середовищем. Вправи, які належали до цього розділу допомагали уникнути помилок при освоєнні техніки плавання. Вони вчили дітей долати страх перед водою, допомагали освоїти

навичку дихання у воді та приймати правильне вихідне положення. З цієї метою нами застосовувалося безліч підготовчих вправ у воді, які були об'єднані в декілька основних груп: 1) вправи для ознайомлення зі специфічними властивостями води; 2) занурення у воду з головою та відкривання очей під водою; 3) видихи у воду; 4) спливання та лежання на воді; 5) ковзання.

Вправи для ознайомлення із специфічними властивостями води. Ми пропонували дітям пересуватися в різних положеннях (грудьми, спиною, правим та лівим боком), з різною швидкістю та зі зміною напрямку руху (вперед, назад, в боки тощо). При виконанні вправ ми застосовували прості способи пересування: бігом, кроком, стрибками. Також дітьми виконувалися прості гребкові рухи руками у воді, що давало змогу навчитися обпіратися на воду та відштовхуватися від неї. Виконання цих вправ допомагало в розвитку орієнтування у просторі, розумінні різноспрямованості руху у воді, освоєнні в новому, незвичному середовищі, пристосуванні до температури води, її прозорості, щільності, в'язкості та опору.

Занурення у воду з головою та відкривання очей під водою. Нами були запропоновані такі вправи: присідання під воду з затримкою дихання, відкривання очей під водою тощо. Особливу увагу ми надавали тому, щоб під час виконання занурення у воду діти не закривали руками очі, ніс та вуха. При виході на поверхню ми також слідкували за тим, щоб діти не витирали руками очі або обличчя. Це зайві рухи і звикати до них не слід. Освоєння вправ цієї групи сприяли усуненню боязні води, покращенню орієнтування в ній.

Видихи у воду застосовувалися нами з метою навчання основам дихання у воді та оволодіння навичкою ритмічного дихання, що допомагало в подальшому узгодженні його з плавальними рухами. При виконанні підлітками видихів у воду ми слідкували, щоб робився глибокий вдих через широко відкритий рот. Після занурення у воду учням необхідно було виконати енергійний, але рівномірний та повний видих, випускаючи повітря через зжаті губи. Правильність видиху нами контролювалася за допомогою кількості бульбашок повітря, які підіймалися до поверхні води. Якщо бульбашки крупні, вода на поверхні «клекоче» – вправа вважалася виконана вірно.

Спливання та лежання на воді. Для освоєння цих навичок підлітки виконували такі вправи, як «поплавок», «зірочка» на грудях та на спині, «стріла» на грудях та на спині. За допомогою цих вправ діти ознайомилися з незвичним для них станом невагомості, відчули відштовхуючу підйомну силу у воді, освоїли навичку лежання на її поверхні та рівновагу тіла в горизонтальному положенні на грудях та на спині.

Ковзання виконувалося дітьми на грудях та на спині з різними положеннями рук без роботи ніг та з роботою. Ці вправи допомогли

розумово відсталим дітям освоїти рівновагу тіла у воді, уміння тягнутися вперед у напрямі руху, приймати найбільш вигідне положення тіла у воді.

3. Вправи для вивчення техніки спортивних способів плавання. Необхідно зазначити, що ми пропонували розумово відсталим підліткам вивчати техніку плавання спочатку кролем на спині, а потім кролем на грудях. Вправи даного розділу ми умовно поділили на групи в залежності від послідовності їх вивчення й вирішення завдань, які виникали на різних етапах навчально-виховного процесу. До них належали: 1) вправи для вивчення рухів ногами; 2) вправи для вивчення рухів ногами та дихання; 3) вправи для вивчення рухів руками; 4) вправи для вивчення рухів руками та дихання; 5) вправи для узгодження рухів у плаванні кролем на спині та кролем на грудях у повній координації.

У нашій експериментальній методиці ми пропонували розумово відсталим підліткам виконувати вправи для вивчення техніки плавання кролем на спині та на грудях у такій послідовності: в опорному положенні без просування (опора о бортик басейну або стоячи на дні), в безопорному положенні з затримкою дихання, в опорному положенні з просуванням (з плавальною дошкою або просуваючись по дну в положенні нахилу вперед).

4. Стрибки у воду. Невід'ємною частиною кожного заняття з плавання з розумово відсталими підлітками були стрибки у воду, метою яких було полегшити та прискорити процес освоєння з водою, покращити орієнтування під водою. За допомогою стрибків у воду в дітей розвивалися рішучість, спритність, впевненість у своїх силах, дисциплінованість та сміливість, що дуже важливо для дітей даної категорії.

На заняттях з плавання ми використовували різноманітні стрибки у воду з низького бортику басейну та зі стартової тумбочки, які мали яскраві назви, а саме: «Солдатик», «Бомбочка», «Дзига» та інші. Це допомагало розширити уяву про навколишній світ, сприяло розвитку мислення та інтересу до подальших занять.

5. Ігри у воді. Важливе місце в корекційній роботі з розумово відсталими підлітками в нашій експериментальній методиці займали ігри у воді. У невимушеній ігровій обстановці діти швидше засвоювали більш складні рухові дії, знижувалося почуття боязні води та створювалися передумови в міцному оволодінні важливими прикладними руховими навичками та вміннями.

При навчанні плаванню нами були підібрані та розроблені ігри у воді з урахуванням віку, фізичної та плавальної підготовленості розумово відсталих підлітків:

- ігри для освоєння з водою («Хоровод», «Карасі та карпи», «Жабенята», «Морський бій» та ін.);
- ігри для засвоєння окремих елементів техніки плавання («Торпеди», «Фонтан», «Влуч торпедою» та ін.);

- ігри для підвищення рівня загального розвитку (спрощена гра у водне поло, різноманітні «Веселі естафети» та ін.);
- ігри у воді з додаванням завдань математичного характеру, запам'ятовуванням слів, діставанням дрібних предметів зі дна басейну, «рахувальне» плавання та ін.;
- ігри у воді та вправи для розвитку пізнавальних процесів, насамперед мислення («Будівельники», «Слухай сигнал» та ін.).

За допомогою ігор у воді ми розвивали й коригували недоліки у фізичному розвитку та фізичній підготовленості розумово відсталих підлітків.

Слід зазначити, що застосування у процесі корекційних занять плаванням комплексу ігор у воді, які спрямовані на розвиток мислення, позитивно вплинули на психічну сферу розумово відсталих підлітків.

Після проведення ігор у воді ми також спостерігали розвиток у розумово відсталих підлітків рішучості, сміливості, спритності, впевненості у своїх силах та дисциплінованості.

6. Вправи з елементами аквааеробіки. З урахуванням специфічних особливостей психофізичного розвитку розумово відсталих підлітків ми розробили комплекс вправ у воді, які проводилися під музичний супровід. Слід зауважити, що ми вчили підлітків виконувати музико-ритмічні рухи у воді в певній послідовності: спочатку розучували вправи під рахунок, одночасно з музикою та наочним показом, а потім, коли діти добре засвоїли вправи, виконували їх лише за допомогою показу тренера під музичний супровід.

Комплекс вправ з аквааеробіки складався з чотирьох груп: 1) загально-розвивальні вправи в русі; 2) загально-розвивальні вправи на місці; 3) вправи на гнучкість; 4) вправи на релаксацію.

Загально-розвивальні вправи в русі. Ми використовували різноманітні види ходьби та бігу по прямій (вперед, назад), по перехресним лініям (по колу, вісімкою та «змійкою») та ін. Музичний супровід під час цих вправ допомагав надати рухам потрібний темп і ритм.

Загально-розвивальні вправи на місці. Комплекс фізичних вправ у воді складався з логічно дібраних вправ, які виконувалися без опори та з опорою, з різною амплітудою та інтенсивністю рухів. У безопорному положенні ми використовували такі вправи, як: ходьба та біг, марширування, стрибки, підскоки, махи руками й ногами, випадки, приставні кроки, обертання навколо своєї осі, гребки руками тощо. З опорою на бортик басейну такі вправи: віджимання, вправи «велосипед», «ножиці» та ін.

Вправи на гнучкість: розтягнення задньої поверхні ніг, поперек у положенні стоячи, плечових суглобів та ін.

Вправи на релаксацію: лежання на воді, ковзання, видихи у воду, вправа «зірочка» на спині та ін.

Кожна група експериментального комплексу вправ із елементами аквааеробіки для розумово відсталих підлітків мав свою мету. Так, перша група допомагала дітям 11–12 років орієнтуватися у просторі. Друга – сприяла зміцненню, розвиткові й корекції всього рухового апарату. Основна мета третьої та четвертої груп – це регуляція м'язового тону під час заняття у воді. Слід зазначити, що вправи на гнучкість виконувалися розумово відсталими підлітками після аеробного піку навантаження як у середині, так і по закінченню заняття; вправи на розслаблення – у заключній частині заняття під повільний музичний супровід. За допомогою цих вправ нами підтримувалася необхідна інтенсивність роботи на занятті, підвищувалася його ефективність, а також відновлювалося дихання в розумово відсталих підлітків після навантаження.

Після проведення корекційних занять із плавання ми встановили такі позитивні впливи занять у воді на розумово відсталих підлітків 11–12 років:

1. Корекційні заняття з плавання сприяли покращенню фізичного розвитку дітей із порушенням інтелекту. При систематичних заняттях плаванням у дітей спостерігалися зміни в корекції постави та стопи, збільшилися показники ЖЕЛ.

2. Заняття плаванням сприяли розвиткові й корекції в дітей даної категорії орієнтування у просторі, координації рухів, витривалості, сили, спритності, швидкості та гнучкості.

3. Застосування спеціально підібраних ігор у воді та вправ позитивно впливали на розвиток пізнавальних процесів, насамперед мислення розумово відсталих підлітків: покращилося наочно-образне мислення та здатність оперувати різними образами й уявленнями, підвищився рівень процесів мислення, узагальнення, установлення логічних зав'язків та відношень між поняттями.

4. Регулярні заняття у воді сприяли загартуванню дітей 11–12 років із порушеннями інтелекту, підвищенню стійкості їх організму до впливу несприятливих чинників довкілля та зниженню кількості застудних захворювань у порівнянні з однолітками, які не займалися плаванням.

5. Після проведення експериментальної методики з корекційних занять плаванням ми спостерігали розвиток у розумово відсталих підлітків таких особистісних якостей, як рішучість, упевненість у своїх силах, сміливість та дисциплінованість.

Таким чином, процес фізичного виховання доцільно здійснювати в комплексі із застосуванням корекційних занять плаванням, у результаті чого забезпечується розвиток та корекція недоліків у психофізичному стані розумово відсталих підлітків.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. З огляду на результати дослідження можна дійти висновку, що використання підібраних нами засобів та методів у корекційних заняттях із

плавання й окреслених умов їх упровадження позитивно вплинуло на психофізичний розвиток розумово відсталих підлітків. Отже, у результаті корекційних зусиль відбулися позитивні зміни в усіх досліджуваних компонентах, що доводить ефективність запропонованої нами методики.

Подальші дослідження передбачається провести в напрямі вивчення інших проблем корекції психофізичного розвитку розумово відсталих підлітків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич, Н. Л. (2016). Психофізіологічне обґрунтування можливості корекції порушень емоційно-вольової сфери осіб із вадами розумового розвитку в процесі спортивної діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова (Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт))*, 3 (2), 20–23 (Babych, N. (2016). Psycho-physiological study of the possibility of correction of disorders of emotional-volitional sphere of the persons with mental disabilities in sports activities. *Science Magazine of the National Pedagogical Drahomanov University (Part 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport))*, 3 (2), 20–23).

2. Бойко, Г. М. (2012). Дослідження особистісних якостей плавців із порушеннями психофізичного розвитку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова (Серія 19: Корекційна педагогіка та психологія)*, 21, 22–26 (Boiko, H. M. (2012). Research of personal specifications of swimmers with psychophysical development irregularities. *Science Magazine of the National Pedagogical Drahomanov University (Part 19: Correctional pedagogy and psychology)*, 21, 22–26).

3. Бойко, Г. М., Бабич, Н. Л. (2014). Діагностика несприятливих психічних станів та їх корекція у спортсменів із порушеннями психофізичного розвитку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2 (36), 3–14 (Boiko, H., Babych, N. (2014). Diagnosis of adverse mental states and their correction in athletes with impaired mental and physical development. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 2 (36), 3–14).

4. Булгакова, Н. Ж., Морозов, С. Н. (2008). *Оздоровительное, лечебное и адаптивное плавание*. Москва: «Академия» (Bulhakova, N., Morozov, S. (2008). *Sanitary, therapeutic and adaptive swimming*. Moscow: «Academy»).

5. Висковатов, Ю. И., Шелковникова, В. В., Чабан, И. Н. (1998). *Физическая культура и спорт во вспомогательной школе*. Одесса (Viskovatov, Yu., Shelkovnikova, V., Chaban, I. (1998). *Physical culture and sport in a special school*. Odessa).

6. Дмитриев, А. А. (2004). *Коррекционно-педагогическая работа по развитию двигательной сферы учащихся с нарушением интеллектуального развития*. Москва: МПСИ (Dmitriiev, A. (2004). *Correctional pedagogic influence on the development of mentally disabled pupils' physical qualities*. Moscow: MPCSI).

7. Дмитриев, А. А. (2002). *Физическая культура в специальном образовании*. Москва: «Академия» (Dmitriiev, A. (2002). *Physical culture in special education*. Moscow: «Academy»).

8. Картава, Ю. А. (2015). Виховний вплив музичного мистецтва на формування особистості дитини. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 3 (47), 274–281 (Kartava, Yu. A. (2015). Educational influence of musical art on forming the personality of a child. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 3 (47), 274–281).

9. Литвинов, А. А., Козлов, А. В., Ивченко, Е. В. (2014). *Теория и методика обучения базовым видам спорта: Плавание*. Москва: «Академия» (Litvinov, A., Kozlov, A., Ivchenko, E. (2014). *Theory and methodology of teaching basic kinds of sport: Swimming*. Moscow: «Academy»).

10. Пермяков, В. Е. (2004). *Использование средств плавания в системе физической и психической реабилитации детей 9–11 лет с задержкой психического развития* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Краснодар (Permiakov, V. (2004). *Usage of swimming means for physical and psychological rehabilitation of children aged 9–11 with delay of psychological development* (PhD thesis). Krasnodar).

11. Чудная, Р. В. (2000). *Адаптивное физическое воспитание*. Киев: Наукова думка (Chudnaia, R. (2000). *Adaptive physical upbringing*. Kiev: Scientific thought).

РЕЗЮМЕ

Коштур Яна. Коррекционная направленность занятий плаванием с умственно отсталыми подростками.

В статье освещены научно-педагогические основания коррекции психофизического развития умственно отсталых детей. Подтверждена мысль о необходимости влияния на психофизическую сферу детей с недостатками умственного развития в условиях коррекционной направленности занятий плаванием. Определена специфика влияния коррекционной работы на детей с интеллектуальной недостаточностью. Доказано, что коррекционные занятия плаванием являются средством физического развития, коррекции и компенсации имеющихся психофизических нарушений у умственно отсталых детей. Охарактеризованы особенности организации учебно-воспитательного процесса детей с недостатками умственного развития. Актуальным является изучение других проблем коррекции психофизического развития умственно отсталых подростков.

Ключевые слова: умственная отсталость, подростки, плавание, коррекционные занятия, психофизическое развитие.

SUMMARY

Koshtur Yana. Correctional direction of swimming lessons with mentally disabled teenagers.

The influence of correctional direction of swimming lessons on psychophysical development of mentally disabled teenagers is highlighted in this article.

In order to get the results of this study, a number of methods have been used, such as analysis, synthesis, comparison and generalization of psychological and pedagogical literature on the problem of research and pedagogical observation and pedagogical experiment.

The general aim of these practices is to enrich the disabled teenagers' environment perception, to improve their space perception and movement coordination, to correct their physical development, endurance and thinking.

The center of our attention during these lessons were the aspects of psychophysical development like the evolution of teens' psychical functions and learning ability; improvement of psychomotor sphere; training their self-serving skills; aesthetic and ethic development.

This method of correctional swimming lessons for mentally disabled children of middle school age was divided into 6 stages, which were constantly being repeated and getting harder each time. They are: 1) exercises out of the water; 2) exercises aimed at getting used to water; 3) exercises for learning the technique of different types of swimming; 4) jumping into water; 5) games in the water; 6) exercises with aquaerobic elements.

For each stage, certain exercises were introduced to help in developing mentally disabled kids' (aged 11–12) psychophysical state.

According to the results of this study, it can be concluded that mentioned methods positively influence mentally disabled teenagers' psychophysical development while being used during correctional swimming lessons and under certain circumstances. It means that certain positive changes occurred in the researched components, which means the proposed method is effective.

Key words: *mental disability, teenagers, swimming, correctional lessons, psychophysical development.*

УДК 37.013.42

Марина Лехолетова

Київський університет імені Бориса Грінченка

ORCID ID 0000-0003-4055-991X

DOI 10.24139/2312-5993/2018.05/408-417

УПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ВНЗ

Метою статті є розкриття шляхів упровадження соціально-педагогічних умов формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх соціальних педагогів в освітній процес вищих навчальних закладів. Методами дослідження стали: структурний аналіз, синтез, порівняння, класифікація, узагальнення. Уточнено сутність понять «здоров'язберезувальна компетентність» та «соціально-педагогічні умови». Визначено соціально-педагогічні умови формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх соціальних педагогів (підвищення мотивації до здоров'язберезувальної діяльності; забезпечення здоров'язберезувальної спрямованості змісту підготовки майбутніх соціальних педагогів; розробка та реалізація комплексної програми з формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх соціальних педагогів). Розкрито шляхи впровадження визначених соціально-педагогічних умов формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх соціальних педагогів в освітній процес вищих навчальних закладів.

Ключові слова: *майбутні соціальні педагоги, здоров'язберезувальна компетентність, соціально-педагогічні умови, освітнє середовище, вищий навчальний заклад.*

Постановка проблеми. В умовах, коли населення України потребує соціальної допомоги, соціального захисту та охорони здоров'я, особливої актуальності набуває потреба у кваліфікованих фахівцях соціальної сфери зі сформованою здоров'язберезувальною компетентністю, які будуть здатні виконувати діяльність, спрямовану на вирішення потреб суспільства.

Сучасний стан процесу підготовки фахівців соціальної сфери здійснюється на засадах компетентнісного підходу. Цей підхід став підґрунтям для внесення до завдань навчання студентів необхідності формувати в них здоров'язберезувальної компетентності як важливого елементу професійної підготовки. Виконання цього завдання зумовлює необхідність здійснення у вищих навчальних закладах здоров'язберезувальної діяльності.

Концептуальні положення щодо роботи з формування відповідального ставлення до власного здоров'я як найвищої життєвої цінності зазначено в Конституції України (1996), Законах України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» (2012), «Про Національну стратегію